

İlk kadın doktorumuz Dr. Safiye Ali

Türkiye'nin ilk kadın doktoru Safiye Ali. İkinci Dünya Savaşı sırasında Dortmund'daydı; doktorlar cephedeydi. O da Alman halkının en zor günlerinde hizmet veriyordu.

Ülkemizde bazı mesleklerde kadınların boy göstermesi kolay olmadı. Bunun karmaşık bir geçmişi var. 1908 inkılabından sonra, kadın haklarının tartışılması, güçlenir hale geldi. 1914'lere doğru, kızlar için Sanayi-i Nefise Mektebi'nin açılması, ardından üniversiteye kız öğrenci alınması gibi teşebbüsler, Türk kadınlarının yüksek eğitim ve meslek sahibi olmalarının başlangıcıdır. Türk kızlarının üniversitede eğitim görmeleri sağlanmıştı ama, her meslekte bu mümkün değildi. Hele tıp alanında...

Gerçi o yıllarda tek tük, kadın doktor ve dişçi vardı ama, bunlar yabancı ülkelerde eğitim görmüş olan gayrimüslimlerdi. Ülkenin asıl sahibi olan Türklere bu imkan tanınmamıştı. Bu nedenle ki, ilk kadın doktorlarımız, bu mesleklerdeki eğitimlerini yabancı ülkelerde yaptılar. Bu ülkeler Almanya, İsviçre ve Fransa'ydı. Bunların öncüsü, tıp eğitimini saltanat döneminde, Almanya'da yapan Safiye Ali Hanım'dı.

Safiye Ali -büyük hizmetleriyle tanınan- soylu ve kültürlü bir ailenin kızıydı. Babası padişah yaverlerinden Ali Kırat Paşa; annesinin babası -yani dedesi- Mabeyn Müşiri Hacı Emin Paşa'ydı. Safiye Ali, küçük yaşta edebiyata, musikiye ve yabancı dillere meraklıydı. Daha 16 yaşındayken

İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca ve Rusça bildiğini -cenaze töreninde konuşan- Dortmund Üniversitesi'nin Rektörü Prof. Lehmann söylüyordu.

Safiye Ali, ailesi tarafından titizlikle yetiştirilmişti. 1916 yılında, Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni birincilikle bitirmişti. Küçük yaştan beri doktor olmak istiyordu. 1916 yılının sonbaharında, Alman

ya'ya Würzburg şehrine tıp tahsiline gönderildi. Bu kararda, dönemin Maarif Nazırı Şükrü Bey'in büyük rolü oldu. Almanlar, üniversitelerinde ilk defa, bir Türk kızını görüyorlardı. Safiye Ali çalışkan, takdir kazanan bir öğrenciydi. 1921 Haziranı'nda kadın ve çocuk hastalıkları uzmanı olarak diploma aldı. Aynı fakültede asistan olarak bir yıl çalıştı. Müslümanlığı kabul ederek adını Ferdi Ali'ye dönüştüren göz doktoru Krekeler ile evlendi. Anayurda dönerek doktorluğa başladı. Karı kocanın muayenehaneleri, Cağaloğlu'nda, Nuruosmaniye Caddesi'nde 52 No'daydı. Bu arada Dr. Safiye Ali, Amerikan Kız Koleji'nde öğretmenlik, Alman ve Amerikan elçiliklerinde doktorluk yaptı. Onun asıl hizmeti "Süt Damlası" adıyla kurulan sağlık ocağındaki gayretleridir. Fakir ve gıdasız çocukları şefkatle bağrına basan bu müesseseye, onun varlığıyla ya-

İlk doktorumuz Safiye Ali Hanım, 1921 yılında Beyazıt'taki bir medresede kurulan Süt Damlası'nda göreve başladı. Her gün 100 çocuğa süt içirerek tedavilerini yaptı. Annelere çocuk sağlığı ve bakımı konularında bilgiler aktardı.

şatıldı. Bu konuda dönemin ünlü doktorlarından Esat Paşa, Besim Ömer Paşa ve Akil Muhtar'dan büyük destek gördü. Beyazıt'taki bir medresede kurulan Süt Damlası, her gün yüzlerce çocuğa süt içirirdi.

Ayrıca, annelere çocuk bakımı dersleri de verildi. Dr. Safiye Ali, milletlerarası kongrelerde 3 defa Türkiye'yi temsil etti. Londra'da, İtalya'da ve Amerika'daki kongrelerde, etkili ve nazik konuşmalar yaptı. 1924 yılında Londra'da milletlerarası kadın doktorların kongresine 18 ülkeden 300 kadın doktor katılmıştı. Konuşmasında özetle şunları söyledi:

"Şimdiye kadar, memleketimizde kadın doktorlara müsaade edilmediği için, kadın doktor yetiştirmemiştir. Bununla beraber, ben burada Türkiye'deki kadın doktorlarını değil, yakın bir gelecekte yetişecek kadın doktorları temsil ediyorum. Bugün burada hür Türkiye'nin, hür kadını olarak gördüğüm hüsnü muameleyi ve uyandırdığım alakayı, benden ziyade, memleketime borçlu buluyorum. Bunu şükranla ifade ediyorum."

Dr. Safiye Ali, 1928 yılında kansere yakalandı. Bir müddet şüphelerini gizledi. Sonunda ameliyata karar verip, gözyaşlarıyla İstanbul'dan ayrıldı.

Karı-koca Almanya'nın Dortmund kentine gittiler. Oraya yerleşerek doktorluk yapmaya karar verdiler. Yöre halkı, bu müşfik doktorları çok sevdi. Halka 2. Dünya Savaşı esnasında yaptıkları hizmetler unutulmamıştır.

O dönem Almanya'da savaş dolayısıyla, bütün doktorlar cepheyleydi. Kentte herkesin sağlığıyla bu karı-koca meşgul oldular. Bu arada kent, 5 defa bombalandı. Safiye Ali'nin muayenehaneleri kül oldu. Hiç yılmayan bu aile, bıyık usanmadan, hizmetlerine devam ettiler. Savaşın bitiminde yorgun düşmüş olan aile, hem dinlenmek hem de Safiye Ali'nin annesinin hastalığıyla ilgilenmek için İstanbul'a geldi. Buraya ikinci defa yerleşmek istediler. Hatta Kadıköy semtinde kiralandıkları evin bir bölümünü muayenehaneye çevirdiler. Ne var ki Safiye Hanım'ın hastalığı yeniden nüksetti. 11 ay sonra Almanya'ya, yine Dortmund'a döndüler. Uzun tedavilere rağmen Dr. Safiye Ali kurtarılmadı. 5 Temmuz 1952 günü öldü. Üniversite o gün tatil edildi. Profesörlerle şehrin bütün doktorları fakülte bahçesinde toplandılar.

Dortmund halkı bu hazin törene katıldı. Rektör, uzun bir konuşmayla Safiye Ali'nin o karanlık savaş yıllarında, Dortmundlular'a yaptığı olağanüstü hizmetleri anlattı. Prof. Lehmann'ın son sözü şu oldu:

"Safiye'nin yüreği bir pırlantaydı. O yüksek ruhlu, insancıl bir varlıktı. Bizim kalbimizde, hayranlık duyduğumuz, büyük bir yardımsever melek olarak yaşayacaktır..."

* "O Özel İnsanlar" kitabını Taha Toros kaleme aldı. Üstad Toros, Osmanlı arşivinde 50 yıl (1930-80 yıllarında aralıklarla) araştırma yapmış bir duayen olarak bilinmektedir. "O Özel İnsanlar" kitabı, Aksoy Yayıncılık tarafından yayımlandı.